

PRZEGLĄD

radzieckiej literatury
geograficznej

BIWULETYN POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO NR. _____

Lipiec, 1950 r.

Spis treści :

2.

1. W.Ł. Kotelnikow: Realizacja Stalineskich Planów
Przekształcania Środowiska Geo-
graficznego .....str. 1.
- 2: Prof. S.W. Obruczew: Występywanie Złóż Ropy Naftowej
na Środkowym Wschodzie ..... " 14.
- 3: "Sowietskaja Estonia": Plan Przekształcenia Przyrody
Estońskiej S.R.R. .... " 21.
- 4: "Literaturnaja Gazeta": Najdalej na północ uprawiana
bawełna ..... " 23.
- 5: Prof.A.I. Dzens-Litowski: Przenoszenie fauny na lo-
dach pływających w Siwaszach..... " 24.
- 6: W.A. Tokarew, "Priroda": Zatopione dawniejsze wyspy
w Oceanie Wielkim ..... " 25.

Adres Redakcji: P.T.G., Warszawa, Nowy Świat 49.

W. L. Kotelnikow

REALIZACJA STALINOWSKICH PLANÓW PRZEKSZTAŁCANIA ŚRODOWISKA
GEOGRAFICZNEGO.

/ "Geografia w Szkole", listopad-grudzień 1949./

Wielkie idee budowy społeczeństwa socjalistycznego urzeczywistniane przez narody naszego kraju pod kierownictwem stronnictwa Bolszewików, na czele którego stoi J.W. Stalin, wiążą się nierozdzielnie z planowym opanowaniem przyrody i podporządkowania jej sił interesom gospodarstwa narodowego. W czasie obecnym - w okresie realizacji budowy socjalizmu i stopniowego przejścia od socjalizmu do komunizmu, przekształcanie przyrody stało się wartościowo odmiennym ze względu na coraz głębsze przenikanie w jej prawa. Wnikanie ludzkości w przyrodę a w szczególności w środowisko geograficzne staje się jednym ze stałych i koniecznych warunków istnienia społeczeństwa.

Przyroda, otaczająca społeczeństwo ludzkie oraz środowisko geograficzne, dostarczają wszelkich materiałów niezbędnych do życia człowieka i dlatego życie ludzi byłoby niemożliwe bez ciągłego współdziałania pomiędzy społeczeństwem a przyrodą. Jednakowoż rodzaj więzi pomiędzy ludzkością a przyrodą jest różny na rozmaitych stopniach rozwoju społeczeństw. Różnice i rodzaje współzależności pomiędzy ludzkością a przyrodą powstają nie tylko na skutek różnorodności przyrodniczych sił działających oraz ich rozwoju, lecz głównie na skutek różnic zachodzących w budowie społeczeństw. Występuje to szczególnie jaskrawo przy porównaniu kapitalistycznych i socjalistycznych systemów produkcji.

Kapitalizm rodzi zachłanny stosunek do bogactw przyrody, wyjaławia ziemię i wyczerpuje istniejące zapasy, nieodpowiednie potrzebne dla życia ludzkości. Nawet reakcyjni geografowie amery-

kanscy muszą przyznać się do tego, że w Stanach Zjednoczonych Ameryki na przykład w ciągu ostatnich dziesiątków lat roztrwonione zostały olbrzymie bogactwa przyrody: zmyte zostały lub wzniesione w powietrze huraganowym wiatrem miliony hektarów ziem urodzajnych, wytrzebiony został przebogaty świat zwierzęcy, koryta spławnych dawniej rzek zapełniają się piaskami, giną ryby w wodach śródlądowych i t.d.

Wręcz przeciwny obraz konstatujemy w nowym społeczeństwie socjalistycznym, kierującym się ku komunizmowi. Chciwość, dążność do osobistego wzbogacenia się na rachunek współobywateli, drapieżne odnoszenie się do bogactw przyrody są całkowicie obce wielomilionowemu kolektywowi pracowników nowej socjalistycznej ojczyzny.

W naszym państwie bogactwa przyrody użytkowane są podług planu, wszechstronnie obmyślanego i odpowiadającego interesom gospodarstwa narodowego. Ta znamienita zasada, będąca częścią składową fundamentów naszego radzieckiego ustroju państwowego, stosowaną jest od samego początku utworzenia nowego państwa t.j. od chwili październikowej rewolucji socjalistycznej. Planowy i celowy wpływ na przyrodę i na otaczające nas środowisko geograficzne oraz walka z niepomyślnymi cechami przyrody prowadzoną jest w Z.S.R.R. bezustannie i z energią wzrastającą w miarę tego, jak ojczyzna nasza staje się silniejszą i jak utrwala się i wzrasta jej siła ekonomiczna.

Za rozwój teorii przekształcania przyrody i za życiową realizację tego zadania winniśmy wdzięczność przede wszystkim naszym nauczycielom i wodzom, - geniuszom ludzkości W.I.Leninowi i J.W. Stalinowi.

Gdy w roku 1920-ym z inicjatywy W.I.Lenina opracowano państwowy plan elektryfikacji Rosji /plan GOELRO/, towarzysz Stalin pisał:

"Mistrzowski szkic jedyne w swoim rodzaju oraz istotnie
"wszechpaństwowego planu gospodarczego, bez przecinków. Jedyna
"w naszych czasach marksistowska próba stworzenia na zacofanej
"gospodarczo Rosji realnej i w istniejących warunkach technicz-
"nie możliwej bazy pod nadbudowę radziecką."

W planie "GOELRO" jednocześnie uwzględniono naukowe podsta-
wy warunków fizyczno-gospodarczych, jako też przeprowadzono wni-
kliwy wgląd perspektywiczny na możliwości rozwoju produkcyj-
nych sił młodego państwa radzieckiego.

W planie tym przewidziane zostało pokonanie przyrody przez
społeczeństwo radzieckie drogą wznoszenia na rzekach tam i za-
kładów hydroelektrycznych, wykorzystanie torfowisk oraz nowych
pokładów węgla. Tworzono nowy typ techniki i gospodarstwa, sto-
jący na bezmiernie wyższym stopniu rozwoju aniżeli technika i
ekonomika kapitalizmu.

Historia świata nie знаła nic podobnego jak plan "GOELRO".
Plan ten nie tylko był wypełniony przez narody radzieckie, lecz
został poważnie przekroczony.

W roku 1921 młoda Republika Radziecka nawiedzona była przez
wielką klęskę suszy i nieurodzaju. Do walki ze skutkami tej klęsk-
ki powołaną została Komisja Rządowa, w której J.W. Stalin przyj-
mował osobiście niezwykle czynny udział. Z jego inicjatywy pomoc
dla głodujących chłopów nadwożzańskich realizowana była nie tyl-
ko drogą udzielania zapomóg pieniężnych i produktami spożywczymi,
ale również drogą walki z suszą. Zagadnienie rozwiązane było w
ten sposób, aby pracujących kraju na zawsze zabezpieczyć przed
grozą posuchy i głodu.

W roku 1924 J.W. Stalin pisał: "Postanowiliśmy wykorzystać
coraz wyraźniej występującą gotowość chłopstwa do wykonania
wszystkiego możliwego aby zabezpieczyć się w przyszłości od przy-
padkowej suszy. Dołożymy starań aby te dobre chęci zużytkować i
dążyć do podjęcia wspólnie z chłopstwem energicznych kroków na
drodę do przeprowadzenia melioracji, podniesienia kultury rol-

nej i t.p. ... Okazuje się że bicz suszy był potrzebny, aby podnieść gospodarkę rolną na wyższy stopień i zabezpieczyć naszą ojczyznę na zawsze od przypadków pogody."

W miarę wzrostu sił produkcyjnych i utrwalania się ekonomiki naszego kraju, plany aktywnego przekształcenia przyrody zataczały coraz to szersze i wspanialsze kręgi. Uprzemysłowienie Z.S.R.R. i zupełna kolektywizacja gospodarstw wiejskich, osiągnięta drogą całkowitej likwidacji "kułaków", którzy byli ostatnią klasą eksploatującą robotników w naszym kraju, stworzyły podstawy do dalszego ataku na niekorzystne cechy otaczającego nas środowiska geograficznego.

Już w roku 1931, z inicjatywy Centralnego Komitetu W.K.P.-b/ w Moskwie założoną została Wszechzwiązkowa Konferencja do walki z suszą. W.M. Mołotow, witając uczestników tej konferencji w imieniu C.K.W.K.P.-b oraz Rządu, powiedział wówczas: "Teraz nadszedł czas, aby zagadnienie walki z suszą postawić solidnie, po bolszewicku. Zgodnie z tym zakres i wymiar robót obecnych powinny być innymi niż dotychczas."

Na XVII Zjeździe "W.K.P.-b" w roku 1934 Stalin podniósł kwestję walki z suszą w kraju nadwołżańskim za pomocą sadzenia lasów i ochronnych pasów leśnych. W lecie 1941 roku lasy posadzone w okręgach stepowych Z.S.R.R. obejmowały już 435,6 tysięcy hekt.

Susze są biczem dzielnic stepowych i leśno-stepowych. Okręgi leśne mają swoje indywidualne problemy przekształcania przyrody. Polegają one na użyźnianiu nieurodzajnych gleb popielatych /podzól/ oraz ziem zabagnionych.

Na XVII Zjeździe "W.K.P.-b" J.W. Stalin mówił: "W tak zwanym pasie użytkowym istnieje około 5 milionów hektarów doskonałych ziem pokrytych haszczą. Wiadomo, że klimat w tym pasie nie jest zły, opadów jest dosyć, suszy nie bywa. Po zniszczeniu na tych ziemiach krzaczastych haszczy i przeprowadzeniu tam szeregu zabiegów o charakterze organizacyjnym, można będzie uzyskać olbrzymi okrąg, nadający się do uprawy zbóż i mogący wydać nie mniej

zboża, niż dają obecnie okrągi dolnej i środkowej Wołgi."

Klasyczne określenie przez Stalina w roku 1938 roli środowiska geograficznego i rozwoju społeczeństwa obejmuje teoretyczne poglądy tak szerokie i głębokie, jakie dotąd nie były jeszcze wypowiedziane. Stworzyły one moment zwrotny w rozwoju geografii radzieckiej, przyjmującej udział w przekształcaniu przyrody wraz z innymi naukami. Określenie przez Stalina roli środowiska geograficznego w rozwoju społeczeństw zupełnie jasno ustaliło, że dla geografii staje się podstawowym zagadnieniem przodująca rola sposobów oparcia zbiorowej produkcji na współpracy ludzi z otaczającą ich przyrodą geograficzną.

Po opublikowaniu genialnej pracy J.W.Stalina "Krótki Kurs Historii W.K.P.-b" geografowie radzieccy zaczęli określać geografie jako naukę o środowisku geograficznym, o jego powstaniu, rozwoju, o sposobach wywierania na nie wpływu przez społeczeństwo i o rozmaitych warunkach historycznych oraz socjalno-ekonomicznych.

Stalinowska nauka o roli środowiska geograficznego i o rozwoju społeczeństwa szczególnie cenną jest dlatego, bo w przeciwstawieniu do wszystkich nie marksistowskich pojęć o środowisku geograficznym jest ona bojową, pobudzającą do mobilizacji i do czynu.

J.W.Stalin wyraźnie dowodzi, że chociaż rola środowiska geograficznego w rozwoju społeczeństwa jest bardzo poważną, to jednak nie jest ona decydującą siłą rozwoju społeczeństw. "Środowisko geograficzne bez kwestii jest jednym ze stałych i bezwzględnie potrzebnych warunków rozwoju społeczeństwa i niewątpliwie wpływa na jego rozwój, przyspieszając lub opóźniając jego przebieg. Ale wpływ środowiska nie jest czynnikiem decydującym, gdyż zmiany i rozwój społeczeństw zachodzą bez porównania szybciej aniżeli zmiany i rozwój samego środowiska.

Stalinowska teoria o roli środowiska geograficznego i rozwoju społeczeństwa mobilizuje naukę radziecką do walki z nauką

burżuazyjną. W istocie znaczna większość geografów burżuazyjnych w tej liczbie taki ogólnie uznany w Stanach Zjednoczonych Ameryki autorytet jak HUNTINGTON i wielu innych, z uporem dążą do wykazania całkowitej zależności człowieka od klimatu i środowiska geograficznego. Dowodzi się przy tym, że klimat krajów imperialistycznych sprzyja powstawaniu narodów o wysokiej kulturze i zdolnościach, które mogą i powinny panować nad pozostałymi narodami, rasowo niższymi. Nawet w tym samym państwie Stanów Zjednoczonych Ameryki klimat dzielnic zamieszkałych głównie przez białych /stany północno-wschodnie/ "Sprzyja" rozwojowi rasy "uzdolnionej", zaś klimat terenów zamieszkałych głównie przez murzynów /stany południowe/ przyczynia się do wytworzenia ras niższych.

Brednie teoretyczne burżuazyjnej nauki powołane są do aktywnej obrony kapitalizmu i zaborczych planów imperialistów.

Nauka J.W.Stalina o roli środowiska geograficznego i rozwoju społeczeństwa jest wręcz przeciwną burżuazyjnym koncepcjom geograficznym. Nauka ta, przeniknięta wielkimi ideami humanizmu, twardą wiarą w zwycięstwo społeczeństwa ludzkiego nad ślepyimi siłami przyrody, jest wskaźnikiem dla naszej pracy badawczej i praktycznej w dziedzinie przekształcania przyrody. Wkrótce przed Wielką Wojną Narodową Komitet Centralny W.K.P.-b i Rząd Radziecki podjęli z inicjatywy J.W.Stalina postanowienie nawodnienia republik Azji środkowej, rozwinięcia kultur sub-tropikalnych na ziemiach nieurodzajnych i pustynnych w republikach Zakaukaskich, oraz osuszenia błot Polesia. W ten sposób stalinowskie plany przekształcania przyrody objęły poważną część naszego państwa.

Aż do chwili wiarołomnego napadu na nasz kraj przez bandy niemiecko-faszystowskie przekształcanie przyrody w naszym kraju postępowało w tempie niewidzianym dotychczas w historii ludzkości i bezustannie rosnącym. Liczne obszerne dzielnice Z.S.R.R. zmieniły zupełnie swój wygląd. Zmieniła się w nich nie tylko ekonomiczna, ale i fizyczna geografia. Ludzie radzieccy w spo-

sób potężny przekształcili środowisko geograficzne.

Ważniejsze ogniwa zmiany przyrody obejmują przedsięwzięcia melioracyjne /nawadnianie i osuszanie/ i agro-leśne. Do roku 1931 osuszone w Z.S.R.R. 2 miliony ha. błot oraz błotnistych terenów położonych w północnej europejskiej części Z.S.R.R., na Białorusi, na Ukrainie, w Gruzji, Syberii Zachodniej i w innych dzielnicach.

W suchych okręgach a przede wszystkim w Azji Środkowej, w Kazachstanie i na Kaukazie zbudowano 190 większych oraz tysiące mniejszych systemów sztucznego nawadniania. Objęły one ponad 7,5 milionów ha.

W powojennym okresie rozwoju gospodarstwa narodowego Z.S.R.R., nie tylko odbudowano zniszczone przez wojnę liczne systemy melioracyjne, ale dodatkowo nawodniono 0,5 mil. ha i osuszono ponad 600 tys. ha błot. W taki sposób w nieprawdopodobnie krótkim czasie oddano do eksploatacji 10,6 mil. ha ziemi, uważanych poprzednio za nieużytki.

Naród nasz, przejęty wielką ideą zbudowania komunizmu, zapatruje się jednak na te osiągnięcia jako na zapoczątkowanie walki ze zbytnią wilgocią lub zbytnią suszą. Obecnie opracowuje się projekt osuszenia 30 milionów hektarów przestrzeni bagnistych i tworzy projekty nawodnienia około 10 milionów ha. suchych stepów, pół-pustyń i pustyn.

W dniu 20 października 1948 roku z inicjatywy J.W. Stalina Rada Ministrów Z.S.R.R. i C.K. - "C.K.P.-b" przyjęły ustawę "o planie sadzenia lasów ochraniających pola, wdrożenia zasiewów traw łąkowych, budowie tam i stacji pomp dla zabezpieczenia wysokiej i stałej urodzajności w regionach stepowych i lasostepowych europejskich części Z.S.R.R."

Naród radziecki przyjął z ogromną radością wspólny stalinowski plan przekształcenia przyrody. Stepowe i lasostepowe okręgi stanowią 9% powierzchni europejskiej części Z.S.R.R. Na przestrzeni tej mieszka przeszło 40% ludności Z.S.R.R.; istnieje tam około 80 tysięcy kolchozów, więcej niż 2000 wiel-

kich sowchozów, trzy i pół tysiąca stacyj maszynowo-traktorowych, obecnie zaś przybywa jeszcze 570 państwowych stacji lasów ochronnych. Tereny uprawne stepowych i lasostepowych okręgów europejskiej części Związku obejmuje 60% całej ziemi uprawnej kraju; jest to więc podstawowy śpichrz Związku Radzieckiego. Przekształcenie przyrody tych ziem podniesie ich wydajność kilkakrotnie, pociągnie za sobą olbrzymi wzrost produkcji rolniczej i doprowadzi do niewidzianej dotąd obfitości w dziedzinie produktów spożywczych w naszym kraju.

Wspaniały plan stalinowski przekształcenia przyrody w okręgach stepowych i lasostepowych europejskiej części Z.S.R.R. - to początek przekształcenia przyrody całego kraju. Najsamopierw przeprowadzone będzie przekształcenie przyrody w Syberii Zachodniej, w Kazachstanie, w Azji Środkowej, na Kaukazie, na Polesiu oraz w innych częściach wielkiego Związku Radzieckiego. Już w niedalekiej przyszłości pracujący lud naszego kraju będzie mógł żyć i pracować w odmiennych warunkach przyrodniczych, w środowisku geograficznym przekształconym geniuszem Stalina i pracą człowieka radzieckiego.

W naszym gospodarstwie socjalistycznym wpływ na przyrodę i na środowisko geograficzne wywierany jest planowo, etapami. Projekty osuszania błot uzupełniane są projektami użytkowania ziem osuszonych, które obejmują: wydobywanie pokładów torfu i przystosowanie tych ziem do użytkowania rolniczego; polepszanie gospodarki leśnej; przystosowanie kanałów odwadniających do transportu; budowę przedsiębiorstw przemysłowych i t.d. Jako wynik prac odwadniających, na terenach zajętych uprzednio przez błota, powstają nieraz nowe okręgi gospodarcze z osiedłami, fabrykami, kolchozami, łąkami i sadami.

Jeszcze w większym stopniu zmienia się krajobraz geograficzny przez irygację, wówczas gdy zagadnienie nawodnienia przeprowadzane bywa ^{jednolitego} podług planu, obejmującego nie tylko budowę kanałów irygacyjnych, lecz również budowę hydroelektrycz-

nych stacji, dróg bitych; kolei, fabryk, nowych miast i wsi. W "Głodnym Stepie" pod Taszkentem powstał nowy okręg produkcji bawełny, w dolinie rzeki Wachs wyrosło miasto Kurgan-Tiube z jednym z większych w Azji środkowej zakładów wykruszania ziaren z bawełny /ginning/.

Przyzwyczajaliśmy się już do nazw powstałych w ciągu stalin-
skich pięcioleci, jako to: Moskowskoje Morie, Rybinskoje Morie,
Uzbeckoje Morie, Katta-Kurganskoje Morie, leżące też w Uzbekista-
nie. Sztuczne te jeziora, będące wielkimi zbiornikami wody, utwo-
rzone zostały bądź dla polepszenia kumunikacji wodnej, bądź dla
celem regularnego zapatrywania pól w wodę, bądź dla odwodnienia
błot, wreszcie przy wznoszeniu zakładów hydro-elektrycznych.

Przebudowa Wołgi, przemiana błotnistej Kolchidy w kraj kwit-
nacy, utrwalanie setek tysięcy hektarów piasków lotnych, Wodo-
spad Sewański, nawodnienie stepów Miłskiego, Muganskiego i Szyr-
wanskiego na Kaukazie, pokrycie tysięcy hektarów sadami miczu-
rinskimi na Uralu północnym i w Syberii, wyhodowanie owoców po-
wyżej północnego koła biegunowego - oto pojedyncze przykłady,
wybrane epizody wielkiego ataku, wykonywanego przez narody ra-
dzieckie w myśl wskazan J.W. Stalina na żywioł otaczającej nas
przyrody. Walka z niekorzystnymi cechami środowiska geograficz-
nego na obecnym etapie rozwoju naszego kraju znajduje swój wyraz
w wyjątkowo szybkiej realizacji stalinowskiego planu przekształ-
cenia przyrody stepowych i lasostepowych regionów europejskich
części Związku Radzieckiego.

Warunki do wypełnienia tego planu przygotowane były w cią-
gu całej historii socjalistycznego budownictwa naszego kraju.
Zrealizowanym zostało uprzemysłowienie gospodarstwa narodowego
Z.S.R.R., w wyniku czego nasz kraj z zacofanego zamienił się
na przodujący, niezależny ekonomicznie i silny pod względem
obronności.

Opracowanie teorii uprzemysłowienia socjalistycznego i
kierownictwo nad wykonaniem planów rozwoju przemysłu są dzie-
łem towarzysza Stalina. Silny wzrost przemysłu, utrwalenie koł-
chozów, postęp w kołchozach nowych, stworzenie kadrów agrotech-
ników nowoczesnych, rozwój nauki miczurińskiej - oto przesłanki
wypełnienia planu przekształcenia przyrody.

W roku 1949 nasze gospodarstwo rolne otrzymało od socjalistycznego przemysłu 3 do 4-ch razy więcej traktorów, samochodów i maszyn rolniczych, aniżeli w roku przedwojennym 1940-m. Historia świata nie zna oddziaływania społeczeństwa na przyrodę w tak ogromnych rozmiarach. Plan jest w trakcie wykonania i wykonywa się z nadwyżką. Podług tego planu kolchozy i sowchozy miały w roku 1949-m założyć ochronne pasy leśne na przestrzeni 275 tysięcy ha. - W roku tym zasadzono ponad 370 tysięcy ha. Ponadto przygotowano dalszych 800 tys. ha. pod przyszłe plantacje leśne.

Nauka Stalina o roli środowiska geograficznego i rozwoju społeczeństwa stanowi fundament śmiałych planów przekształcenia przyrody naszego kraju, wysuwanych przez partię Bolszewików i Rząd Radziecki i realizowanych przez naród.

Badając i poznając prawa rozwojowe krajobrazów przyrodniczych i opierając się na teorii stalinowskiej aktywnie przekształcamy przyrodę zgodnie z potrzebami ludności, tworzymy nowe krajobrazy, których rozwój odpowiada interesom społeczeństwa socjalistycznego.

W związku z realizacją planu stalinowskiego rozwinięto w szerokim zakresie działalność dążącą do poznania kraju naszego i do wyzyskania jego bogactw przyrodzonych na korzyść gospodarstwa narodowego.

Środowisko geograficzne, tak jak wszystko inne w świecie materialnym, ma swoją historię. Pojęcie środowiska geograficznego według nauki stalinowskiej obejmuje wszelką różnorodność otaczającej nas przyrody. Ale przy wielostronnej różnorodności zjawisk i procesów rozwojowych otaczającej nas przyrody obserwujemy dwie formy świata materialnego, przeciwstawiające się sobie wzajemnie a jednocześnie stanowiące nierozdzielalną całość, a mianowicie: świat organiczny i część przyrody nieorganicznej. Pełna sprzeczność jednolitość świata organicznego z nieorganiczną częścią przyrody, oraz wzajemne oddziaływanie na siebie tych sprzeczności /walka, zderzenia/ stanowi podstawową siłę wpływającą na rozwój środowiska geograficznego. W pełnej sprzeczności jednolitości organicznych i nieorganicznych części przyrody, jednoczy się syntetycznie wielostronność okružającego

nas środowiska geograficznego. Różnorodność ta znajduje swój wyraz w istniejących krajobrazach. Nie jesteśmy w stanie wskazać nawet małej części powierzchni ziemi, na której nie przejawia się obecnie i nie przejawiał się w przeszłości wzajemny wpływ organicznej i nieorganicznej części przyrody. Nawet skład chemiczny wód oceanicznych i atmosfery ziemskiej jest wynikiem tego wzajemnego wpływu, co zostało bezspornie dowiedzione w pracach akademików W.I. Bernadskiego, /Biosfera, 1926 r./ i A.E. Fersmana /Geochemia/ oraz innych geochemików radzieckich.

Krajobraz jest formą, w której przejawia się rezultat wzajemnych wpływów świata organicznego i nieorganicznej części przyrody w każdym etapie historycznym. /Krajobrazu nie należy pojmować tylko jako prawidłowe połączenie przedmiotów i zjawisk na powierzchni ziemi. Z punktu widzenia wzajemnego oddziaływania społeczeństwa ludzkiego na środowisko geograficzne, do pojęcia "krajobrazu" wchodzi również bogactwa wnętrza ziemi, objęte produkcyjną działalnością człowieka./

Dlatego właśnie badanie krajobrazu stanowi podstawową istotę radzieckiej geografii marksistowskiej. Od krajobrazu zaczyna się badanie geograficzne i jest to zrozumiałe, gdyż środowisko geograficzne składa się z krajobrazów.

W procedurze badań oddzielamy zjawiska złożone od procesów prostszych, badamy każde zjawisko oddzielnie, a następnie powracamy do jednostki złożonej, istniejącej rzeczywistości, to jest do krajobrazu, wzbogaceni poznaniem jego rozmaitych części składowych. Przystudiowanie krajobrazu pozwala nam na wykorzystanie bogactw przyrodniczych w myśl wymogów gospodarstwa narodowego i na odpowiednie przekształcenie przyrody, zmieniając prawa jej rozwoju w kierunku nam potrzebnym.

Tą drogą właśnie szli uczeni radzieccy gdy rozwiązywali n.p. problem przebudowy górnego dorzecza Wołgi, tworząc Morze Moskiewskie, zbiornik Rybiński, kanał imienia Moskwy, projektując hydroelektryczne stacje i rozwiązując jednocześnie zagadnienie jak w związku z tym zmieni się poziom wód gruntowych, zalewanie łąk, rybostan w rzekach i zbiornikach oraz inne cechy krajobrazu. Tą samą drogą podążali nasi uczeni opracowując plany przekształcenia Kółchidy i Polesia Białoruskiego z krain błotnych w kwit-

nące ziemie osuszone. tą samą drogą postępujemy teraz przy realizacji wielkiego projektu przekształcenia przyrody regionów stepowych i lasostepowych europejskiej części Z.S.R.R., zestawiamy wszechstronne zbadanie fizyczno-geograficznych warunków poszczególnych miejscowości z planowaniem środków rolniczo-leśno-melioracyjnych i agrotechnicznych, na podstawie czego opracowuje się najodpowiedniejszy profil ekonomiczny dla tych okręgów.

W warunkach planowej socjalistycznej gospodarki każdy problem geograficzny staje się problemem ekonomicznym i odwrotnie każde przedsięwzięcie ekonomiczne w żywy sposób związane jest z rozwiązaniem zadań geograficznych.--

Zbiorowość badaniaⁱ praktycznego rozstrzygnięcia państwowo-gospodarczych problemów rozwoju poszczególnych regionów Związku Radzieckiego - jest cechą nową, właściwą tylko naszej ojczyźnie. Pojawienie się tej cechy związane jest ze stalinowską nauką o przyrodzie i społeczeństwie i ze stalinowskimi planami przekształcenia przyrody i gospodarstwa Związku Radzieckiego. Stalin w książce "Woprosy Leninizma," w r. 1945 pisze: "W przeciwieństwie do metafizyki, dialektyka bada przyrodę nie jako przypadkowe skupienie przedmiotów, i zjawisk oderwanych jedno od drugiego, izolowanych jedno od drugiego - a jako związaną, jednolitą całość w której przedmioty i zjawiska organiczne są ze sobą związane, zależą od siebie i warunkują się wzajemnie".

"Dlatego też metoda dialektyczna zakłada, że żadnego zjawiska w przyrodzie nie można zrozumieć, gdy się je ujmuje w izolacji, bez więzi z otaczającymi go innymi zjawiskami, bo każde zjawisko w jakiegokolwiek dziedzinie przyrody może być zamienione w nonsens, wówczas gdy będziemy je badali poza więzią z otaczającymi je warunkami, w oderwaniu od nich. Odwrotnie, każde zjawisko może być zrozumiane i wytłomaczone jeśli się je rozpatruje w nie-rozerwalnym związku z otaczającymi je warunkami i w ścisłej zależności od nich".--

Te niepospolite myśli J.W. Stalina stanowią podstawę badań naukowych uczonych radzieckich, którzy wszelkie związane ze sobą zjawiska przyrody w krajobrazie badają jako jedną całość.

Najwspanialszym ujęciem skomplikowanego zbioru zagadnień jest stalinowski plan przekształcenia przyrody stepowych i lasostepowych regionów europejskiej części Z.S.R.R. W planie tym

rozwiązują się ściśle związane ze sobą problemy: sadzenia lasów do walki z suchymi wiatrami, sadzenia lasów celem powiększenia parowania, co powinno prowadzić do zmiany klimatu przez powiększenie stopnia wilgotności w powietrzu, sadzenie lasów dla utrzymania wilgotności w ziemi, zasiewów różnych traw, celem powiększenia ilości próchnicy i wilgoci w glebie, sadzeniu lasów i zasiewu traw do walki z erozją i tworzeniem się wąwozów, budowy stawów celem podniesienia poziomu wód podskórnych, sadzenia lasów w związku ze zmianą życia zwierzęcego i t.d.

Wykonanie planu przekształcenia przyrody pociągnie za sobą podniesienie urodzajności pól kołchozowych i sowchozowych i rozwój hodowli produktywnej oraz doprowadzi do niewidzianego w historii ludzkości ^{rozkwitu} /produkcji rolniczej.

Stalinowski plan przekształcania przyrody - jest to plan uwzględniający najbardziej skomplikowane związki różnych zjawisk i przewidujący zmiany, jakie jego realizacja wywołała w przyrodzie i w gospodarstwie. W czasie obecnym uczeni geografowie radzieccy zajęci są badaniem ^{w terenie} /tych zmian, jakie na przyrodę stepów i laso-stepów wywierają pasy lasów ochronnych, stawy i pola traw zasianych; badają też zmiany zachodzące w gospodarstwie kołchozów w związku z dokonywanym ~~przekształceniem~~ /przekształcaniem przyrody.

Szkoła radziecka kształci młodzież, której zadaniem będzie realizowanie stalinowskich planów przekształcania przyrody. Na lekcjach geografii ^{uczniowie} /powinni uczyć się jak należy zespołowo przystępować do rozwiązywania szeregu zadań, uczyć się ~~wiązać~~ /wiązać ze sobą poszczególne zjawiska przyrodnicze. Tego powinni ich nauczać profesorowie geografii którzy opanowali genialne idee J.W. Stalina o rozwoju przyrody, o roli środowiska geograficznego w rozwoju społeczeństwa¹ /przekształcaniu przyrody.

---oOo---

Tłomaczył Jerzy LOTH.

Prof. S.W. Obruczew.

WYSTĘPYWANIE ZŁOŻ ROPY NAFTOWEJ NA ŚRODKOWYM WSCHODZIE.

/Priroda, A.N., Z.S.R.R., Styczeń. 1950r./

Zapasy ropy naftowej na kuli ziemskiej są bardzo ograniczone. Podług obliczeń orientacyjnych przeprowadzonych w zagranicznych regionach ropodajnych cała nafta ^{będzie} wydobyta z ziemi w okresach następujących: w Stanach Zjednoczonych Ameryki w roku 1955-m, w Wenezueli - oraz w innych krajach Ameryki Południowej - w roku 1958-m, w południowo-wschodniej Azji - w r. 1955-m, w Meksyku - w r. 1950-m.

Prawdopodobnie w krajach tych będą ^{jeszcze} odkryte niewielkie nowe pokłady ropodajne, które nieco oddalą kryzys materiałów pędnych, jednakowoż przypuszczać należy, iż około roku 1960-go wszelkie zapasy ropy istniejące w tych podstawowych ropodajnych okręgach będą wydobyte i zużytkowane. W tym czasie tylko Związek Radziecki posiadający ogromne zapasy ropy naftowej będzie ciągle jeszcze poważnym światowym producentem.

Jeśli do roku 1960-go nie wynajdą innego, równie dogodnego i łatwego do transportu źródła energii dla samolotów, samochodów oraz wszelkich innych maszyn specjalnych, - mocarstwa imperialistyczne będą musiały przerzucić się na produkcję benzyny syntetycznej, produkowanej głównie z węgla brunatnego, którego zapasy zabezpieczają ludzkość na kilka wieków. Ale benzyna syntetyczna kalkuluje się znacznie drożej niż benzyna naturalna, pędzona z ropy naftowej, a eksploatacja motorów o spalaniu wewnętrznym stanie się znacznie mniej dogodną.

Z tego względu zrozumiałym jest, dlaczego głównie państwa imperialistyczne zwracają tak baczna uwagę na pokłady ropy naftowej średniego wschodu. Odkrycie tych pokładów zostało już dawno zrobione, już w biblii wspomniane są niegasnące ognie w Niniweh. Podjęte w ostatnich latach na szeroka skalę prace wywiadowcze wykazały istnienie olbrzymich zapasów ropy w tej części Azji a także skupienie tych zapasów w poszczególnych piętrach stratygraficznych. Wystarczy przytoczyć, że średnie dobowe wydobywanie ropy z jednego szybu wiertniczego w okręgach Średniego Wschodu dostarcza od 300 do 2400 ton, niektóre zaś szyby ^{dają} do 8000 ton na dobę, podczas gdy

średnie wydobycie z jednego szybu w Stanach Zjednoczonych Ameryki wynosi tylko 2 tony a w rzadkich wypadkach osiąga 175 ton.

Zapasy ropy naftowej Środkiego Wschodu i Ameryki przedstawiają się ^{jak} następuje:

T a b l i c a Nr. 1.

<u>Kraje:</u>	Zapasy w milionach t. <u>zbadane</u>	<u>możliwe</u>	Wydobyto w % <u>ogólnych zapasów:</u>
Środkowy Wschód półg. różnych źródeł	Od 2860 do 4600	Od 15900 do 23850	2,5%
Stany Zj. Ameryki	9220	17500	35 "
Ameryka Południowa	2215	9540	9 "

Światowe zapasy oceniane są na 96900 milionów ton, z których wydobyto dotychczas 9 %.

Cyfry powyższe wskazują na to, że Środkowy Wschód ustępuje w dziedzinie zapasów ropy naftowej tylko Związkowi Radzieckiemu i być może Stanom Zjednoczonym Ameryki, gdzie jednak już wydobyto 35%.

Pokłady ropy naftowej Środkowego Wschodu rozmieszczone są w dwóch wielkich okręgach, z których główny ciągnie się od Zatoki Perskiej na północny zachód w stronę Turcji oraz na południowy wschód ku Omanowi. Drugi okrąg, o mniej doniosłym znaczeniu, rozpościera się w północnej części Iranu skąd przeciąga się na wschód w stronę Afganistanu. Małe ropodajne zagłębienia leżą w Egipcie. Ropodajne tereny tych okręgów należą do następujących państw: do Iranu, ^{Iraku,} Turcji, Egiptu, Arabii Saudyjskiej i do Syrii, oraz do państweczek, na czele których stoją szejki, jako to: Oman, Koweit, Katar i Bahrein. Rurociągi przechodzą ponadto przez państwa: Transjordanię, Liban i Izrael.

Pokłady głównego ze wspomnianych powyżej basenów/w warstwach ^{występują} Górnej Jury, Kredy i dolnego Trzeciorzędu, przykrytych warstwami Czwartorzęduymi o miąższości od 300 do 4500 m. Warstwy Mezozoiku i Kainozoiku pochylone są ku północy od grzbietu Arabskiego i miąższość ich stopniowo wzrasta, w części wschodniej miąższość warstw tego zagłębienia dochodzi do 9000 m. W kierunku północno-wschodnim warstwy Mezozoiku i Kainozoiku stopniowo się podnoszą, dochodząc do płaskowyżu Iranu, gdzie uległy silnej dyzlokacji.

Ropa skoncentrowana jest głównie w sklepieniach antyklinalnych, ciągnących się z północnego zachodu na południowy wschód. Długość pokładów waha się od 3 do 100 kilometrów, szerokość zaś od 1,5 do 10 km. W przeciwstawieniu do niektórych innych ropodajnych okręgów, pokłady ropy nie związane są tutaj z kopułkami solnymi, a naogół zalegają wzdłuż linii stratygraficznych.

Pokłady północnego zagłębia w Iranie zaczęto eksploatować w roku 1908, a już w roku 1910 dawały one 44.000 ton rocznie. Obecnie dobywa się w Iranie 75.000 t. ropy w ciągu doby, ale głównie w zagłębiu południowym. Chociaż zapasy ropy naftowej Iranu nie wytrzymują porównania ^{z zapasami} krajów arabskich, to jednak mają one obecnie jeszcze wielkie znaczenie i mogą być ocenione na około 300 milionów ton.

Pokłady ropy wielkiego południowego zagłębia zalegają w dwóch okręgach, 1: na wschodnim, stromym stoku zagłębia, na północ i północny wschód od Zatoki Perskiej, w miejscowościach: Diarbekr, Sairt, Karikach, Kirkuk, Maszid-i-Sulajman, Chawt-Kel i Pozanum. / Ostatnie trzy leży w granicach Iranu/, 2: na spadzistym stoku zagłębia położonego na zachód od Zatoki Perskiej, w miejscowościach: Burgan, Abu-Chidira, Damman, Bukka, Abkaik, Katif, na wyspie Bahrein i na półwyspie Katar. Głębokość zalegania horyzontów roponośnych jest stosunkowo nieznaczna i waha się od 290 do 2300 metrów.

Tylko w pokładach Burganu wydobywa się ropę z porowatych piaskowców, a we wszystkich innych pokładach zbiorniki jej leżą w wapieniach i dolomitach.

Pokłady w Maszid-i-Sulajman, leżące w granicach Iranu są jednymi z najobfitszych na ziemi, miąższość roponośnych warstw w centralnej części tego zagłębia osiąga 300 m. Z niewielkiej liczby szybów do roku 1947 włącznie wydobyto 146.260.000 ton i do dnia dzisiejszego zagłębie to daje 9.500 ton na dobę. Jeden z większych szybów "F 7", obecnie wyczerpany, dał ogółem 7.950.000 ton.

Drugie podług wielkości zagłębie Iranu - Chawt - Kel, dało dotąd 12.194.000 t. i obecnie jeszcze daje 30.850 t. na dobę.

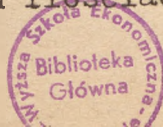
Rurociągi łączą te okręgi Irańskich zagłębi z rafinerją w Abadanie, portem położonym na brzegu Zatoki Perskiej.

Z pośród zagłębi Iraku, najważniejszym jest Kirkuk /Kerkuk/, którego zapasy wynoszą od 600 do 1100 milionów ton. W roku 1928 zagłębie to dawało 25.000 t., w roku 1937 zaś - 250.000 t. w ciągu roku. Kirkuk połączony jest rurociągiem z portami Morza Śródziemnego Bejrutem i Haifa. W Iraku odkryto jeszcze kilka pokładów ropy, z których najważniejszym jest Karikach /Kajarach/ nad rzeką Tygr.

Grupa pokładów Burgan i Kuwejt pod względem zapasów może być porównaną z Kirkukem.

Specjalną uwagę zwróciły na siebie pokłady południowego brzegu Zatoki Perskiej na terenach szejków Katar i Bahrein.

Wydobycie na wyspie Bahrein rozpoczęto w roku 1935, w którym otrzymano 174.000 t., na początku drugiej wojny światowej wyspa dawała trzy miliony ton rocznie. W roku 1943 Amerykanie odkryli bardzo bogate złoża na lądzie stałym, na Półwyspie Arabskim, naprzeciw wyspy Bahrein. Zapasy jednego tylko z tamtejszych złóż w miejscowości Abkaik oceniane są na 600 do 1100 mil. t. a na całym wybrzeżu do 2 miliardów ton. Arabsko-Amerykańskiemu towarzystwu przemysłu naftowego "A b r a m k o" udało się wziąć w dzierżawę wszystkie złoża Saudyjskiej Arabii, olśniewając króla bajecznymi bogactwami, jakie on otrzyma w wyniku eksploatacji pokładów ropy naftowej. Dotychczas jednak eksploatacja ropy na Środkowym Wschodzie ciągle jeszcze znajduje się w stadium względnie początkowym. Najśmampierw zaczęto eksploatować pokłady Iraku, Iraku i wyspy Bahrein, których istnienie można było ustalić na podstawie jawnych dla poszukiwaczy cech, jako to wydzielanie się na powierzchni ziemi asfaltu i gazów. Później struktura geologiczna była badana za pomocą poszukiwań geofizycznych. Obecnie jeszcze prowadzone są takie prace badawcze na innych terenach Iraku i Arabii. W Turcji, oprócz północnego końca basenu Arabskiego /Diarbekr i Sairt/ eksploatuje się małe zagłębie naftowe w okolicach Adany blisko brzegów Morza Śródziemnego. W Izraelu, Libanie, Transjordanii oraz w zachodniej Syrii znajduje się szereg struktur geologicznych o charakterze sprzyjającym powstawaniu pokładów ropy, na których przeprowadzano wiercenia. Ponieważ jednak brak tam pokrycia młodszymi warstwami, ropa naftowa nie mogła się nagromadzić w znaczniejszych ilościach w tamtejszych zwojach

fałd, wobec czego pokłady te mają tylko nikłe zapasy.

W Egipcie eksploatują się trzy mniejsze regiony na brzegach Morza Czerwonego, jednocześnie prowadzone są tam badania na brzegach Morza Śródziemnego.

W Arabii Saudyjskiej dotychczas zbadaną jest tylko mała część południowego i południowo-zachodniego wybrzeża Zatoki Perskiej. Możliwym jest, że będą jeszcze odkryte nowe złoża na brzegu południowym a w szczególności na zachodnich stokach gór otaczających Oman na północnym wschodzie. Dalej, bardzo obiecującym jest Irak i południowo-wschodnie wybrzeże Arabii. Na trzecim miejscu należy postawić Iran, a głównie tę jego część, która przylega do północnych brzegów Zatoki Perskiej.

Wreszcie, imperialiści zwracają uwagę na Koweit /Kuwajt/ oraz na leżący na południe od niego niewielki obszar, znany pod nazwą "Neutralny Pas W".

W następującej tabelicy Nr.2 podajemy cyfry wydobycia dobowego oraz liczby istniejących czynnych szybów Środkowego Wschodu pod koniec roku 1947. W tabelicy Nr. 3. zestawionej na podstawie innych źródeł, dajemy dla tego samego okresu czasu cyfry produkcji ropy naftowej w najważniejszych krajach produkujących ropę /bez Z.S.R.R./, dla Środkowego Wschodu liczby tej tabelicy różnią się nieco od danych w tabelicy 2-giej:

T a b l i c a Nr. 2.

<u>Kraje wydobywające ropę</u>	<u>Ilość szybów czynnych w roku 1947.</u>	<u>Produkcja dobową w ton.w r194</u>
Iran	71	75.000
Irak i Katar	11	14.530
Koweit /Kuwajt/...	5	9.860
Arabia Saudyjska . i w. Bahrein .	117	52.940
Egipt	166	5.130
<u>Razem</u>	<u>370 .....</u>	<u>157.460</u>

T a b l i c a Nr. 3.

<u>Kraje dobywające</u>	<u>Ilość szybów czynnych</u> <u>w roku 1947</u>	<u>Produkcja dobową</u> <u>w tonach w r.1947</u>
Srodkowy Wschód	516	136.300
Ameryka Południowa	8.597	220.230
Stany Zjednoczone Am. .	428.522	807.926
	<u>Razem: 437.635 .....</u>	<u>1.164.456</u>

Obeenie na Srodkowym Wschodzie zostały stworzone osrodki do rafinowania ropy naftowej. W obrębie Zatoki Perskiej wznie-siono rafinerie na wyspie Bahreiniw Ras-Tanura na południowo-wschodnim wybrzeżu oraz w Abadanie, położonym na północno wschodnim końcu zatoki. W tym ostatnim porcie rafinuje się ropę pochodzącą z pokładów południowo zachodniej części Iranu, Rafineria tamtejsza produkuje 65.000 ton na dobę, włączając w to 14.300 t. wysoko gatunkowej benzyny. Ropa ze złóż Iraku przerabia się częściowo w niewielkich rafineriach w miejscowościach Kirkuk i Kermanszach w Persji, do których przeprowadzono rurociąg. Ale większa część ropy z Iraku przeprowadzana jest rurociągami do Morza Śródziemnego, gdzie wznoszone są obecnie rafinerie w Haifie /Izrael/ i w Tripoli /Liban/. Poza tym mała rafi-neria została wybudowaną w Suezie celem przeróbki ropy egipskiej. Rafinerie te nie produkują olejów i smarów. Ze względu na to, że arabska ropa zawiera znaczne ilości związków siarkowych, które przeżerają rury i cysterny, jest ona poddawana specjalnemu oczyszczaniu.

Oprócz krótkich rurociągów, prowadzących 4 szybów do brzegów Zatoki Perskiej, istnieją rurociągi długie, przebiegające na zachód do Morza Śródziemnego. Irackie zagłębie połączone jest dwoma rurociągami z Beirutem i z Haifą, biegnącymi przez pusty-nię Syryjską. W roku 1951 ma być wybudowany jeszcze ^{trzeci} rurociąg. Ropa ta będzie rafinowana w Haifie, w Tripoli oraz w rafineriach europejskich.

Rynkami zbytu dla ropy arabskiej są: Europa, przybrzeżne kraje Afryki północnej, Japonia, Indie, Australia i Afryka Południowa, bowiem indonezyjska produkcja ropy nie wystarcza na pokry-

cie zapotrzebowania południowo-wschodniej Azji i Australii. W przyszłości ropa arabska będzie mogła konkurować z ropą amerykańską w samych Stanach Zjednoczonych, gdyż w portach wschodnich ropa amerykańska będzie droższą od arabskiej.

Złoża ropy naftowej Środkowego Wschodu są w posiadaniu następujących Kompanii naftowych: Amerykańskie posiadają 761.000 km². Brytyjsko-Holenderskie - 603.000 km². Francuskie - 55.000 km². Poza tym niezależna kompania Gulbenkaina posiada 20.000 km². Kapitały amerykańskie, ulokowane w brytyjskich kompaniach powiększają jeszcze ciężar gatunkowy wpływów amerykańskich.

Kompania Anglo-Irańska, w której rząd Wielkiej Brytanii posiada większość akcji, panuje nad ważniejszymi koncesjami zachodniego Iranu, a przez bratnią korporację także nad złożami Koweitu.

Kompania Irańska ma w swoim władaniu wszystkie koncesje w Iraku, Katarze, Omanie, Hadramaucie, w Syrii, Izraelu i Transjordanii oraz połowę w neutralnym terenie "A" rozciągającego się na południe od Koweitu. Akcje tej ostatniej kompanii podzielone są w ten sposób, że po 23,75% przypada kompanii Anglo-Irańskiej, dwóm amerykańskim, Anglo-Holenderskiej i francuskiej, pozostałe 5% są w posiadaniu Gulbenkaina.

Kompania Arabsko-Amerykańska włada nad wszystkimi koncesjami Arabii Saudyjskiej oraz nad połową neutralnego terenu "B". Akcje tej kompanii podzielone są między najważniejszymi trustami naftowymi Ameryki, które mają w swoich rękach organizację eksportu i sprzedaż ropy Środkowego Wschodu.

Od samego początku historii kultury ludzkości Środkowy Wschód odgrywał rolę pewnego rodzaju pomostu między Azją, Afryką i Europą.

Po wykopaniu kanału Suezkiego przeszła tędy jedna z najważniejszych dróg morskich, łącząca Ocean Atlantycki z Indyjskim i Wielkim. Później przyłączyły się niezwykle ważne trasy lotnicze. Obecnie zaś Środkowy Wschód ponadto staje się najważniejszym ośrodkiem ropodajnym świata kapitalistycznego.

Przytoczone powyżej dane czynią zrozumiałym, dlaczego Stany Zjednoczone i Anglia tak uporczywie wtrącają się do wszelkich wydarzeń politycznych na Środkowym Wschodzie i zabiegają

o to, aby kraje tamtejsze podporządkować swojemu dyktandu.

Francja też ^{jest} mocno zainteresowana w ropie naftowej Srodkowego Wschodu, którą potrzebuje zarówno ^{dla} metropolii jak dla swoich kolonii północno-afrykańskich, jednakową jest ona zmuszona zadowalniać się sytuacją "biednegokrewniaka". Faktycznie cała ekonomia ropodajnych krajów arabskich podporządkowana jest kompaniom naftowym. Tak na przykład, w Arabii Saudyjskiej opłaty za koncesje naftowe stanowią aż 90% dochodów państwowych. Wobec tego rzut oka na mapę wyjaśnia, dlaczego kraje imperialistyczne dążą do zabezpieczenia sobie pełnych wpływów na Syrię i Transjordanię, przez które przechodzą rurociągi, a w szczególności na Liban i Izrael, gdzie w portach znajdują się wyloty rurociągów. Wreszcie dążą one do okrążenia ropodajnego basenu szeroką barierą krajów podwładnych, a w tym celu potrzebne im są cały Iran, Turcja i Egipt.

Tak więc jeszcze raz, ekonomika nafty ujawnia s ężyny polityki krajów imperialistycznych.

Literatura: Le Moyen Orient - dernier réservoir mondial du pétrole. Science pour tous. Nr. 7, 1947.

F.J. Fohs. Middle East oil. Scientific American Nr. 3 1948.

Tłomaczył Jerzy LOTH.

Plan Przekształcenia Przyrody Estońskiej S.R.R.

Czwarte plenum C.K. Komunistycznej partii Estonii, a po nim zebranie Naczelnej Rady Narodowej Estońskiej S.R.R. przyjęły plan osuszenia i użytkowania obszarów pokrytych błotami, w dążeniu do osiągnięcia wysokich i trwałych urodzajów oraz wszczepiania traw polowych drogą płodozmianów gatunkowych, celem zorganizowania zdrowej bazy pokarmowej w dziedzinie paszy dla hodowli bydła w Estońskiej S.R.R.

Plan ten opracowany został z inicjatywy J.W.Stalina i stanowi jeszcze jeden dowód troskliwości partii i rządu radzieckiego o wzrost dobrobytu ludu pracującego i o dalszy rozkwit Estońskiej S.R.R.

Realizacja przyjętego programu robót melioracyjnych i zaprowadzenia płodozmianów w zasiewie traw przewidzianą jest na pięć lat i będzie miała ona olbrzymie znaczenie narodowo-gospodarcze dla tego kraju.

Jak tego podczas sesji w swoim raporcie dowiódł przewodniczący Rady Ministrów Estońskiej S.R.R. - Wejmer, cała przestrzeń rolnicza Estonii według spisu z roku 1939 wynosi 2.643.462 ha. z tego obszaru około miliona hektarów, czyli 36,2% wymaga melioracji, z tego osuszenia wymaga 690.000 ha, czyli 26,1%.

Naturalne łąki i pastwiska w Estonii przeważnie pokryte są lasami lub haszczą. Jedną z właściwości gleb Estonii jest znaczna ilość głazów narzutowych występujących zarówno na polach jak na łąkach i pastwiskach. Około 125.000 ha. są tak dalece kamieniste, że nie ma możliwości zastosowania nowoczesnej agrotechniki, dążącej do podniesienia urodzajności. Koniecznemu oczyszczeniu od kamieni podlega około 435.000 ha. czyli 13,4% całej przestrzeni użytkowej rolniczo.

Przyrost lasów jest w Estonii bardzo powolny. Przyczyną główną tego zjawiska jest to, że ok.300.000 ha. powierzchni pokrytej lasem cierpi na nadmiar wilgoci.

Minister rolnictwa Estonii przytoczył następujące cyfry uderzające: Poddane melioracji ziemie dadzą w pierwszym roku 40.000 ton siana, a w roku 1955 dadzą^{już} ok. 460.000 t. siana, co pozwoli wykarmić nadetatowo 185.000 głów bydła rogatego w ciągu roku. Jednocześnie powiększony zostanie znacznie obszar ziem użytkowych rolniczo, podniesie się kultura rolnictwa, stworzone zostaną warunki sprzyjające mechanizacji robót rolniczych, co znów spowoduje podniesienie wydajności. Estonia będzie wówczas produkowała srodki spożywcze dla ludności oraz surowce przemysłowe w wielkich ilościach.

W Estonii burżuazyjnej wszelka próba realizacji robót o znaczeniu społecznym napotykała na trudności nie do przezwyciężenia. W gronie bratnich republik radzieckich Estonia korzysta z poparcia całego Związku Radzieckiego. Rząd Z.S.R.R. szczerze finansuje przyjęty plan. Wszelkie podstawowe roboty melioracyjne, w szczególności budowa zbiorników wody, kanałów magistralnych, techniczny^y ekwipunek stacji maszynowo-melioracyjnych, wszystko

to wykonane będzie na koszt skarbu Związkowego. Kołchozy przeprowadzające na swoich ziemiach roboty melioracyjne, otrzymują kredyty długoterminowe i niektóre ulgi. Ziemie świeżo przystosowane do użytkowania rolniczego uwolnione są na dwa lata od wszelkich dostaw państwu produktów rolniczych.

W Estonii już została założona pierwsza stacja maszynowo-melioracyjna. W najbliższych latach przybędzie jeszcze pięć takich stacji. Każda z nich zaopatrzona jest w potężne traktory, ekskawatory, kopaczki kanałów, maszyny do ścinania krzaków, traktory do karczowania, maszyny do uprzątania kamieni, do planowania i t.d. W republice będą wzniesione specjalne fabryki dla produkcji maszyn i materiałów nieodzownych do wypełnienia z powodzeniem ogromnego planu robót. Plan bolszewickiego przekształcenia przyrody przyjęty przez Główną Radę Republiki stał się prawem. Lud pracujący przyjął go z uczuciem głębokiej radości. Kipi już olbrzymia praca, dążąca do zrealizowania śmiałego i szlachetnego celu.

Prezes Akademii Nauk Estońskiej S.R.R. prof. CH. Kruus powiedział: "Dla nas plan ten staje się częścią wspaniałego planu stalinowskiego przekształcenia przyrody. W granicach naszej Republiki ma on takie same znaczenie jak wielki plan zalesienia dla całego Związku Radzieckiego."

/"Sowietskaja Estonia", 4 sierpnia 1949/

Najdalej na północ uprawiana bawełna.

Cwierć wieku temu Chersońska stacja doświadczalna przeprowadziła pierwszą próbę wyhodowania bawełny na ziemiach o małym opadzie atmosferycznym. Próba udała się i nowa dla Ukrainy kultura rolnicza zdobyła sobie wkrótce poważne miejsce. Po dzielnicy Chersońskiej bawełna pojawiła się na polach dzielnic Nikołajewskiej i Zaporozkiej. W ubiegłym roku /1948/ bawełna przedostała się się do dzielnicy Izmailskiej. Na przyszły rok /1949/ pojawi się w Donbasie, w Odeskiej i Dniepropietrowskiej dzielnicy. Tym samym Ukraina stała się najdalej na północ wysuniętym okręgiem uprawy bawełny na kuli ziemskiej.

Wychodowano nowe gatunki bawełnicy, które wytrzymały najgroźniejszą suszę roku 1946. Ukraiński naukowo-badawczy instytut uprawy bawełny postawił sobie za zadanie wyprodukować szybko dojrzewające i bardziej urodzajne gatunki bawełnicy i znaleźć sposób przyspieszonego ich rozwoju na ziemiach o małym opadzie atmosferycznym.

/Literaturnaja Gazeta, 16 lipca 1949 r./

Przenoszenie fauny na lodach pływających w Siwaszach.

Naczelnik Krymskiej Przysiwaszskiej ekspedycji Azowsko-Czarnomorskiego Urzędu Ł.I. Uwarow obserwował zimą roku 1946/7 pływające stożkowe wyniosiny na wschodnich Siwaszach w Krymie.

W grudniu 1946 r. podczas huraganowych wiatrów o wyjątkowej sile sztorm połamał lód na Morzu Azowskim i nagromadził całe góry zwałów lodu wzdłuż Strzałki Arbatskiej. W niektórych miejscach grzbiety fal przerzucane były przez Arbatską Strzałkę i utworzyły na lodzie w Siwaszu stożkowe wyniesienia z piasku i małych muszelek z Morza Azowskiego, głównie zawierające *Cardium edule* Solen. i t.p. W słonych wodach Siwasza te mięczaki Azowskiego Morza nie żyją a dostając się do północnej części Siwasza przez cieśninę Geniczewską tam giną. - Nieraz zauważyliśmy, że na Krymskim brzegu wschodnich Siwaszów spotykają się doskonale zakonserwowane muszle mięczaków Morza Azowskiego. Przypuszczano, że muszle te przynoszone były prądem morskim przez cieśninę Geniczewską. Zagadka ta obecnie została rozwiązana dzięki interesującym obserwacjom Uwarowa, które bezspornie wykazały jak należy być ostrożnym w wyprowadzaniu wniosków dotyczących życia i reżymów zbiorników wodnych zarówno byłych jakoteż istniejących.

/Prof. A.I. Dzens - Litowski.

"Priroda", styczeń 1950 r./.

Zatopione dawniejsze wyspy w Oceanie Wielkim.

W roku 1946 odkryto w Oceanie Wielkim dziwne wyniosłości o płaskich szczytach i stromych stokach. Takie niezwykle formy dennej rzeźby terenu znaleziono na rozległych obszarach, obejmujących około jednego miliona kwadratowych mil morskich, położonych pomiędzy wyspami Hawajskimi a wyspami Marijańskimi. Występujące tam liczne wzniesienia o kształtach oryginalnych były badane szczególnie przy pomocy metod geofizycznych.

Zazwyczaj płaskie szczyty tych wzniesień mają kształt owalny, zaś stoki ich są strome, jak u stożków wulkanicznych.

Stwierdzono, że większość płaskich wierzchołków położoną jest na głębokości 1500 m. poniżej poziomu oceanu. Zbadanie detali tych płaskich wyniosłości wykazało, iż są one wynikiem zrównania przez morze szczytów dawnych wulkanów. Podług wszelkiego prawdopodobieństwa utworzenie się tych szczytów wulkanicznych nastąpiło w czasach przedkambryjskich, czyli w jednej z najstarszych geologicznych er na ziemi, która według obliczeń geologów istniała wiele milionów lat temu.

W czasach obecnych w morzach ciepłych na nieznacznych głębokościach powstają rafy koralowe, zazwyczaj uwieńczające wyniosłości wznoszące się na dnie i zbudowane ze starszych organizmów. Mnóstwo takich organizmów, z których zbudowane są wapienne masywy raf, znajduje się w morzu. Jeśli zachodzą warunki przychylne, to one mogą w ciągu kilku lat nadbudować rafę do powierzchni oceanu. Organizmy te, wyglądające jak barwne kwiaty egzotyczne, żyją w czystej wodzie na głębokości nie większej niż 45 m. przy temperaturze nie niższej od 18° C. Wymagają one rzęskiego oświetlenia i dużej zawartości w wodzie tlenu, co jest właściwe dla miejsc o silnym przypływie. Korale spotyka się w ziemi już w pokładach środkowej ery Kambryjskiej.

W czasie zatapiania, wyspy Oceanu Wielkiego niewątpliwie znajdowały się w warunkach sprzyjających dla rozwoju polipów koralowych. Dlatego płaskie wysoczyzny nie mogły by się były utworzyć, gdyby te organizmy już wówczas istniały w morzu. Wnioskować stąd można, iż w czasie zatapiania się wysp, morza nie zawierały jeszcze koralu budujących rafy, w skutek czego istniejące charakterystyczne formy rzeźby dna mogły by się były utworzyć.

W. A. Tokarew. /"Priroda", styczeń, 1950 r./

Wzrost gospodarki w okresie 1950-1955

Wzrost gospodarki w okresie 1950-1955. W tym czasie w naszym kraju, jak i w innych krajach, przebiegał proces przemian społecznych i ekonomicznych. Wzrost gospodarki był jednym z najważniejszych zadań państwa. W tym celu wdrażano plany pięcioletnie, które miały na celu zwiększenie produkcji przemysłowej i rolniczej, poprawę warunków życia ludności i rozwój nauki i kultury. W tym celu państwo inwestowało znaczne środki w budowę nowych zakładów przemysłowych i rolniczych, w rozwój transportu i komunikacji, w budowę nowych miast i osiedli. W tym czasie w naszym kraju, jak i w innych krajach, przebiegał proces przemian społecznych i ekonomicznych. Wzrost gospodarki był jednym z najważniejszych zadań państwa. W tym celu wdrażano plany pięcioletnie, które miały na celu zwiększenie produkcji przemysłowej i rolniczej, poprawę warunków życia ludności i rozwój nauki i kultury.